

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
Жешувський університет (Республіка Польща)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)**

Матеріали

IV Міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

12 грудня 2019 року

**Харків
2020**

6. Цзинхен Г. Формування сценічної культури майбутніх вчителів музичного мистецтва засобами естрадного співу : автореф. дис. ... канд. пед. наук. К., 2015. 24 с.

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗВО ЯК РЕСУРС ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Микитюк С.О.

доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри філософсько-психологічної антропології
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Розкрито суть та складові елементи освітнього середовища закладу вищої освіти. Проаналізовано вплив освітнього середовища на особистісний розвиток, а також умови підтримки індивідуально-професійного становлення майбутнього педагога-вихователя. Зазначено, що середовище ЗВО як ресурс професійної освіти впливає на саморозвиток студентів

Ключові слова: майбутній педагог-вихователь, ресурс, освітнє середовище, професійний і особистісний розвиток, саморозвиток.

The essence and constituent elements of the educational environment of higher education institution have been revealed. The influence of the educational environment on personal development has been analyzed as well as the conditions for supporting the personal and professional formation of the future preschool teacher. It has been noted that the environment of higher educational institution as a resource of professional education influences students' self-development.

Key words: future preschool teacher, resource, educational environment, professional and personal formation, self-development.

Орієнтація системи дошкільної освіти на розвиток дитини передбачає педагогічну позицію, у центрі якої вихованець з індивідуальними, психічними та фізичними особливостями. Тому до особистості педагога дошкільного навчального закладу висуваються особливі вимоги. Виходячи з цього, пріоритетним завданням підготовки у ЗВО є формування в майбутнього спеціаліста таких професійних якостей, які забезпечують розуміння особистості та орієнтацію на розвиток індивідуальності вихованця.

Формування професійної і особистісної сфери майбутніх педагогів-вихователів здійснюється під впливом не тільки цілеспрямованого освітнього процесу, але й специфічного професійного середовища, яке створюється професорсько-викладацьким складом, адміністрацією закладу вищої освіти, його службовцями.

Специфіка освітнього середовища й різні аспекти середовищної проблематики знайшли відбиття в працях Д. Беляєва, В. Бочарової,

Ю. Бродського, Н. Вьюнової, В. Петровського, П. Семенова, М. Скаткіна, В. Слободчикова. Нові шляхи проблеми виявлені в дослідженнях «дидактичних комп'ютерних середовищ» (Є. Данильчук, А. Коротков, А. Петров), «етнокультурних середовищ» (Г. Волков, О. Мукаєва, А. Панькін).

Оцінюючи роль освітнього середовища в соціалізаційних процесах, Т. Менг зазначає, що його необхідно представляти як «багатомірне соціально-педагогічне явище, пов'язане в єдине ціле різними комунікативними механізмами, яке має ситуативний вплив на розвиток ціннісних орієнтацій особистості, відносин і способів поведінки, що актуалізуються в процесах освоєння, споживання й поширення соціокультурних цінностей» [7, с. 36].

В. Ясвін підкреслює, що: «Освітнє середовище – це система впливів і умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, які містяться в соціальному і просторово-предметному оточенні» [8, с.17].

Під терміном «освітнє середовище закладу вищої освіти» А. Каташов розуміє сукупність духовно-матеріальних умов, що забезпечують саморозвиток вільної і активної особистості студента, реалізацію творчого потенціалу його особистості. Освітнє середовище виступає функціональним і просторовим об'єднанням суб'єктів освіти, між якими встановлюються тісні різнопланові групові взаємозв'язки, і може розглядатися як модель соціокультурного простору, в якому відбувається становлення особистості [3, с.8].

О. Артюхіна, О. Кукуєв розглядають середовище в якості узагальненого, сукупного, об'єданого, цілісного чинника розвитку особистості, що відіграє визначальну роль у модифікації професійної поведінки, яка розгортається як наслідок запланованих керованих факторів середовища [1; 4].

На нашу думку, освітнє середовище ЗВО це інтегрована умова забезпечення зовнішніх ресурсів у процесі професійної підготовки майбутнього педагога-вихователя, структурними компонентами якого є сукупність складників:

- *організаційно-управлінського* – передбачає матеріально-технічне (необхідне обладнання, дотримання гігієнічних вимог до організації навчально-виховного процесу) та навчально-технологічне (методи, форми, засоби навчання, освітні технології тощо) забезпечення освітнього процесу; координацію взаємодії студентів, викладачів, адміністрації, представників служб ЗВО (бібліотеки, інформаційного класу, методичних кабінетів, молодіжного центру тощо); створення сприятливих умов для реалізації внутрішніх ресурсів кожного студента;

- *змістового* – забезпечує інформаційне поле для задоволення освітніх потреб студентів і спрямований на оволодіння майбутніми вихователями професійними знаннями, уміннями, якостями (згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики майбутнього фахівця);

- *комунікативного* – орієнтований на створення сприятливої психологічної атмосфери в навчальному закладі, установлення всіх необхідних для формування готовності студентів до професійної діяльності видів комунікативних зв'язків на основі реалізації принципів взаємоповаги, взаємодопомоги, взаємопідтримки, толерантності тощо.

Середовище, як ресурс професійної освіти, можна представити як сукупність дослідницьких процедур, що включають виявлення факторів, що створюють домінанту розвитку особистості майбутнього фахівця й, відповідно, тип середовища; установлення взаємовпливу організованого навчання й середовищних умов, що породжують варіативні моделі поведінки, розвитку і саморозвитку особистості студента; проектування оптимальної композиції комунікативних, інформаційних, навчальних, творчих, дозвіллевих середовищ.

Значення освітнього середовища для саморозвитку кожної особистості забезпечується, насамперед, взаємозв'язком із індивідуальним досвідом студента й викладача, співвіднесеністю з їхнім життєвим соціальним контекстом.

У якості ознак ефективного впливу середовища освітньої установи на особистість майбутнього фахівця можуть бути виділені:

- повнота (різнобічність) входження в середовище, відкриття можливостей самореалізації в навчальній, інформаційній, професійній сферах закладу вищої освіти, сфері міжособистісного спілкування різного рівня – від епізодичного партнерства до ціннісно-орієнтаційної події, партнерських відносин, дружби, любові;

- визначення кожним учасником освітнього процесу стійкої сфери взаємодії у межах суспільних об'єднань (студентського і педагогічного колективу факультету, лабораторії, секції, клубу, групи, яка виступає як, свого роду, референтна група, що забезпечує відкрите, творче, неформальне спілкування й саморозвиток;

- відношення до середовища освітньої установи як до джерела додаткового професійного й особистісного досвіду, присутність якого певною мірою «добудовує» освіту до рівня цілісності.

У теорії соціального керування якість середовища для формування конкретних груп компетенцій майбутніх педагогів визначається: рівнем досягнення поставлених цілей сукупно педагогічним колективом навчального закладу, персонально кожним учасником педагогічного процесу; відповідністю чітко визначеним на державному рівні стандартам фахової підготовки; ступенем задоволення очікувань споживачів освітніх послуг.

У результаті ця система діяльності уявляється як соціально-педагогічна технологія, що забезпечує: 1) формування в студентів почуття приналежності до духовно-професійного співтовариства університету; 2) вироблення своєї професійно-етичної позиції; 3) створення різноманітних структур і сфер діяльності (суспільних лабораторій, наукових товариств, клубів по інтересах, проектних команд), що дозволяють студентам реалізувати свої професійні й духовні запити в середовищі кафедри; 4) актуалізацію можливостей неформальних зустрічей викладачів і студентів, довірчих відносин, включення студентів у творчу лабораторію кожного викладача; 5) створення відкритої й доступної студентам інформаційної бази діяльності різних підрозділів ЗВО; 6) розробку й реалізацію різних моделей самостійної навчально-проектної діяльності.

Подальшої наукової розробки потребує методичне забезпечення технології формування професійно цінного середовища у процесі організації науково-дослідної роботи студентів різних спеціальностей, а також магістрів педагогіки.

Список використаних джерел:

1. Артюхина А. И., Иванова Н. В. Средовой подход в модели непрерывного личностно-ориентированного образования. *Архитектура и образование в III тысячелетии* : сб. статей. Волгоград, 2003. С. 46–49.
2. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии. М. : Педагогика, 1989.
3. Каташов А. І. Педагогічні основи розвитку інноваційного освітнього середовища сучасного ліцею : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 Луганськ, 2001. 22 с.
4. Кукуев А. И. Андрагогический подход в педагогике : *монография*. Ростов-на-Дону : ИПО ПИ ЮФУ, 2009. 328 с.
5. Кулюткин Ю., Тарасов С. Образовательная среда и развитие личности. *Новые знания*. 2001. № 1. С. 6–7.
6. Малярчук Н. Н. Индивидуальные ресурсы педагогов как субъектов здоровьесозидающей деятельности. *Вестник Тюменского государственного университета*. 2008. № 6. С. 104–112.
7. Менг Т. В. Образовательная среда как условие создания патриотически-настроенного молодого поколения. Материалы V Междунар. науч.-практ. конф. М. : ИП РАН; Екатеринбург: Деловая книга, 2000. 320 с.
8. Ясвин В. А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию. М. : Смысл, 2001. 365 с.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТЮТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УНІВЕРСИТЕТАХ

Романюк Д. Х.

старший викладач кафедри французької філології
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна

У статті розглядається сутність тьюторської діяльності. Це є діяльність, котра забезпечує індивідуальну траєкторію професійної підготовки студентів, сприяє формуванню лінгвістичних та літературознавчих знань, особистісних якостей, умінь саморозвитку. Розкрито педагогічні умови та методи підготовки студентів до організації тьюторської діяльності.

Ключові слова: тьютор, діяльність, організація, студент.

The essence of tutoring has been revealed in the article. It is an activity that provides an individual trajectory of students' professional training, promotes the formation of linguistic and literary knowledge, personal qualities, self-development

Крутій К. Л., Попович О. М.

Можливості використання форсайт-гри у підготовці студентів до роботи в сенсорно збагаченому середовищі з малюками. 362

Лебедєва К. О.

Визначення рівня сформованості професійної компетентності студентів у контексті ресурсного підходу 365

Лей Сяо

Характерні особливості культурного самовираження у процесі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва 369

Микитюк С. О.

Освітнє середовище ЗВО як ресурс якості підготовки майбутніх педагогів-вихователів закладів дошкільної освіти 372

Романюк Д. Х.

Підготовка майбутніх філологів до організації тьюторської діяльності в університетах 375

Салі О. В.

Проектні технології формування соціокультурної компетентності студентів у процесі навчання іноземних мов 379

Славінська Ю. С.

Педагогічні засади мотивації майбутніх лікарів-стоматологів до професійної самореалізації у освітньому процесі в закладах вищої медичної освіти 382

Соколова А. В., Цай Ін'їн

Підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва до музично-естетичної діяльності в класі постановки голосу 385

Ульянова В.С.

Підвищення якості вищої музично-педагогічної освіти на засадах адаптивного управління 389

Усиченко О. В.

Інтелектуально-оцінювальні вміння як важливий складник професійної компетентності майбутніх фахівців кухарської справи 392

СЕКЦІЯ XI

Студентські студії

Башкір О. І., Ільченко А. Р.

Формування термінологічної компетентності учнів на уроках іноземної мови 396

Єсьман І. В., Курасова А. А.

Формування основ академічної доброчесності в учнів початкової школи 399

Зеленська Л. Д., Шевченко Ю. Д.

Психолого-педагогічний супровід здобувачів вищої освіти з вадами зору 403

Калашнікова Л. М., Кондратьєва Т. С.

Дослідницькі завдання як засіб формування дослідницьких умінь здобувачів вищої освіти 407